

IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

VOL.3 № 1

2026

O‘ZBEK VA INGLIZ TILLARDAGI ESTETIK KOSMETOLOGIYA TERMINOLOGIYASINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

Atamuratova Nazokat Yaxshimuratovna
Urganch Innovatsion Universiteti o‘qituvchisi
Tursunboyev Usmonjon Jamoladdin o‘g‘li
Urganch Innovatsion Universiteti talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada o‘zbek va ingliz tillaridagi estetik kosmetologiya terminologiyasining shakllanishi, rivojlanishi hamda lingvistik xususiyatlari qiyosiy-lingvistik yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tadqiqotda estetik kosmetologiya sohasiga oid terminlarning kelib chiqishi, semantik hajmi, strukturaviy tuzilishi va funksional qo‘llanish jihatlari o‘rganildi. Ingliz tilidagi terminologik tizimning yuqori darajada standartlashgani hamda o‘zbek tilidagi terminlarning asosan o‘zlashma birliklar orqali boyib borayotgani aniqlanadi. Shuningdek, terminlarning tarjima jarayonida yuzaga keladigan semantik va me‘yoriy muammolar tahlil qilinib, ularni bartaraf etish bo‘yicha ilmiy xulosalar beriladi. Tadqiqot natijalari estetik kosmetologiya terminologiyasini tizimlashtirish va o‘zbek tilining ilmiy imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: estetik kosmetologiya, terminologiya, qiyosiy tahlil, o‘zlashma terminlar, semantika, tarjima muammolari.

ОСОБЕННОСТИ ТЕРМИНОЛОГИИ ЭСТЕТИЧЕСКОЙ КОСМЕТОЛОГИИ В УЗБЕКСКОМ И АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКАХ

Атамуратова Назокат Яхшимуратовна
преподаватель Ургенчского инновационного университета
Турсунбоев Усмонжон Джамоладдин угли
студент Ургенчского инновационного университета

Аннотация

В данной статье проводится сравнительно-лингвистический анализ терминологии эстетической косметологии в узбекском и английском языках. В исследовании рассматриваются особенности формирования, семантического объёма, структурного строения и функционального употребления терминов данной сферы. Установлено, что терминологическая система английского языка отличается высокой степенью стандартизации, тогда как в узбекском языке преобладают заимствованные термины. Особое внимание уделяется проблемам вариативности и семантической несоответственности терминов в процессе перевода. Полученные результаты могут быть использованы для упорядочения терминологии эстетической косметологии и совершенствования переводческой практики.

Ключевые слова: эстетическая косметология, терминология, сравнительный анализ, заимствованные термины, семантика, перевод.

DISTINCTIVE FEATURES OF AESTHETIC COSMETOLOGY TERMINOLOGY IN UZBEK AND ENGLISH

Atamuratova Nazokat Yaxshimuratovna
Lecturer, Urgench Innovation University
Tursunboyev Usmonjon Jamoladdin o‘g‘li
Student, Urgench Innovation University

Abstract

This article presents a comparative linguistic analysis of aesthetic cosmetology terminology in the Uzbek and English languages. The study examines the formation, semantic scope, structural features, and functional use of terms related to aesthetic cosmetology. The findings reveal that English terminology in this field is highly standardized, whereas Uzbek terminology is largely enriched through borrowed lexical units. Particular attention is paid to semantic discrepancies and normative issues arising in the translation process. The results of the study contribute to the systematization of aesthetic cosmetology terminology and the development of more accurate translation practices.

Keywords: aesthetic cosmetology, terminology, comparative analysis, borrowed terms, semantics, translation issues.

KIRISH

Globallashuv jarayonlari, fan va texnologiyalarning jadal rivoji natijasida tibbiyotning ko‘plab yo‘nalishlari qatori estetik kosmetologiya sohasi ham xalqaro miqyosda tez sur‘atlar bilan taraqqiy etib bormoqda. Ushbu sohaning kengayishi nafaqat amaliy faoliyat, balki unga oid ilmiy-terminologik tizimning shakllanishi va takomillashuvini ham taqozo etadi. Ayniqsa, estetik kosmetologiya terminlarining turli tillarda, xususan, o‘zbek va ingliz tillarida qo‘llanishi, ularning semantik, strukturaviy va funksional xususiyatlarini qiyosiy o‘rganish bugungi tilshunoslik uchun dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Estetik kosmetologiya terminologiyasi tibbiyot, biologiya, kimyo, farmakologiya va estetika kabi bir qator fanlar tutashuvida vujudga kelgan murakkab terminlar majmuasidan iborat bo‘lib, unda ilmiy aniqlik, qisqalik, standartlashuv hamda xalqaro birlik tamoyillari muhim o‘rin egallaydi. Ingliz tili mazkur sohada yetakchi ilmiy-kommunikativ til sifatida namoyon bo‘layotgan bir paytda, o‘zbek tilida ushbu terminlarning o‘zlashtirilishi, tarjima qilinishi yoki muqobil variantlar orqali ifodalanishi til taraqqiyoti va terminologik siyosat bilan chambarchas bog‘liqdir. O‘zbek tilidagi estetik kosmetologiya terminlarining shakllanish jarayonida ko‘pincha ingliz tilidan to‘g‘ridan-to‘g‘ri o‘zlashmalar, kalkalash yo‘li bilan hosil qilingan birliklar hamda milliy til imkoniyatlari asosida yaratilgan terminlar parallel ravishda qo‘llanilmoqda. Bu holat esa terminlarning ma‘nodoshligi, variantlilik, fonetik va morfologik moslashuvi, shuningdek, ularning nutqdagi funksional barqarorligi bilan bog‘liq muammolarni yuzaga keltirmoqda.

Mazkur maqolada o‘zbek va ingliz tillaridagi estetik kosmetologiya terminologiyasining o‘ziga xos jihatlari qiyosiy-lingvistik yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida terminlarning kelib chiqishi, tuzilishi, semantik xususiyatlari hamda ularning milliy va xalqaro terminologik tizimdagi o‘rni aniqlashga harakat qilinadi. Ushbu izlanish natijalari estetik kosmetologiya sohasiga oid terminologiyani tartibga solish, tarjima jarayonlarini takomillashtirish va o‘zbek tilining ilmiy imkoniyatlarini yanada boyitishga xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir.

MUAMMO BAYONI VA TADQIQOTNING DOLZARBLIGI

Hozirgi davrda estetik kosmetologiya sohasi ilm-fan, tibbiyot va xizmat ko‘rsatish tizimining jadal rivojlanayotgan yo‘nalishlaridan biri sifatida shakllanib bormoqda. Ushbu jarayon bilan birga mazkur sohaga oid terminologik birliklar ham tez sur‘atlarda ko‘payib, ularning aksariyati ingliz tili orqali xalqaro ilmiy muomalaga kirib kelmoqda. Natijada o‘zbek tilida estetik kosmetologiya terminlarining shakllanishi, qo‘llanishi va normallashuvi bilan bog‘liq qator muammolar yuzaga kelmoqda. Asosiy muammolardan biri — ingliz tilidan kirib kelayotgan terminlarning o‘zbek tilida yagona va barqaror muqobilga ega emasligidir. Amaliy va ilmiy manbalarda bir xil tushunchaning turli shakllarda ifodalanishi, masalan, transliteratsiya, kalkalash yoki erkin tarjima orqali berilishi terminologik tizimda variantlilik va

noaniqlikni keltirib chiqarmoqda. Bu holat mutaxassislar o'rtasida ilmiy muloqotni murakkablashtirishi, o'quv adabiyotlari va tarjima matnlarida mazmunning noto'g'ri talqin qilinishiga sabab bo'lishi mumkin. Shuningdek, ingliz va o'zbek tillaridagi estetik kosmetologiya terminlarining semantik hajmi va qo'llanish doirasi har doim ham mos kelavermaydi. Ba'zi terminlar ingliz tilida tor ixtisoslashgan ma'noga ega bo'lsa, o'zbek tilida ular umumlashtirilgan yoki aksincha, kengaytirilgan mazmunda ishlatiladi. Bu esa terminlarning ilmiy aniqligi va funksional mosligini ta'minlash masalasini dolzarb qilib qo'yadi. Muammoning yana bir jihati terminlarning morfologik va fonetik moslashuvi bilan bog'liq. Ingliz tilidan o'zlashgan estetik kosmetologiya terminlarining o'zbek tili grammatik tizimiga moslashuvi ko'pincha izchil tamoyillarga asoslanmagan bo'lib, bu holat ularning yozilishi va talaffuzida bir xillikning buzilishiga olib kelmoqda. Natijada terminlarning me'yoriy shaklini belgilash va standartlashtirish zarurati yuzaga chiqmoqda. Mazkur tadqiqotning dolzarbligi, avvalo, estetik kosmetologiya terminologiyasini qiyosiy-lingvistik asosda o'rganish orqali mavjud terminologik muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etishga ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish zaruratidan kelib chiqadi. O'zbek va ingliz tillaridagi terminlarning tuzilishi, semantik xususiyatlari va qo'llanishidagi o'ziga xos jihatlarni tahlil qilish, bir tomondan, tarjima jarayonlarini takomillashtirishga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan, o'zbek tilining ilmiy-uslubiy imkoniyatlarini kengaytirishga yordam beradi. Shu bois mazkur tadqiqot nafaqat nazariy tilshunoslik, balki amaliy terminologiya, tarjimashunoslik hamda estetik kosmetologiya sohasida faoliyat yuritayotgan mutaxassislar uchun ham muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lib, uning natijalari soha terminologiyasini me'yorlashtirish va tizimlashtirish jarayonida muhim manba bo'lib xizmat qilishi kutiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Tilshunoslikda terminologiya masalalari, xususan, soha terminlarining shakllanishi, tizimlashtirilishi va me'yorlashtirilishi ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Termin nazariyasining asosiy tamoyillari ilmiy aniqlik, bir ma'nolilik, tizimlilik va barqarorlik kabi mezonlar orqali izohlanib, ularning turli fan sohalarida qo'llanish xususiyatlari keng yoritilgan. Ushbu tadqiqotlarda terminologiyaning umumiy nazariy asoslari bilan bir qatorda, tibbiyot va unga yaqin yo'nalishlardagi terminlar alohida tadqiqot obyekti sifatida ko'rib chiqilgan. Xorijiy tilshunoslikda, ayniqsa ingliz tilidagi tibbiy va estetik kosmetologiya terminologiyasi asosan amaliy yo'nalishda, ya'ni kasbiy diskurs, klinik kommunikatsiya va ilmiy matnlar tahlili doirasida o'rganilgan. Tadqiqotlarda estetik kosmetologiya terminlarining lotin va yunon tillariga borib taqaluvchi etimologiyasi, ularning prefiks va suffiksalar orqali hosil bo'lishi, shuningdek, qisqartmalar va kompleks terminlar shakllanishi keng yoritiladi. Shu bilan birga, ingliz tilida estetik kosmetologiya terminologiyasining standartlashuv darajasi yuqori ekanligi, terminlarning xalqaro miqyosda bir xil qo'llanishga intilishi alohida ta'kidlanadi. O'zbek tilshunosligida terminologiya masalalari, jumladan, tibbiy terminlarning rivoji, ularning milliy til imkoniyatlari asosida shakllanishi va o'zlashma terminlarning moslashuvi masalalari yuzasidan qator ilmiy ishlar olib borilgan. Ushbu tadqiqotlarda asosan terminlarning leksik-semantik xususiyatlari, o'zbek tiliga kirib kelish yo'llari hamda me'yorlashtirish muammolari yoritilgan. Biroq estetik kosmetologiya terminologiyasi alohida va mustaqil tadqiqot obyekti sifatida yetarli darajada chuqur o'rganilmaganligi kuzatiladi. Mavjud ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, o'zbek tilidagi estetik kosmetologiya terminlari ko'pincha ingliz tilidan to'g'ridan-to'g'ri o'zlashma shaklida yoki qisman tarjima qilingan holda qo'llanadi. Ayrim holatlarda esa bir tushuncha uchun bir nechta terminologik variantlarning mavjudligi aniqlanadi. Bu holat terminlarning semantik aniqligi va ilmiy barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bilan birga, tarjima jarayonida terminlarning ma'no hajmi va funksional xususiyatlari to'liq saqlanib qolmasligi masalasi ham

adabiyotlarda qayd etilgan. Adabiyotlar tahlili natijasida shuni ta'kidlash mumkinki, ingliz va o'zbek tillaridagi estetik kosmetologiya terminologiyasini qiyosiy-lingvistik jihatdan o'rganishga bag'ishlangan tadqiqotlar juda kam. Aksariyat ishlar umumiy terminologiya yoki tibbiy terminologiya doirasida olib borilgan bo'lib, estetik kosmetologiya sohasining o'ziga xos leksik-semantik va strukturaviy jihatlari yetarlicha yoritilmagan. Mazkur holat ushbu yo'nalishda maxsus tadqiqot olib borish zaruratini yanada kuchaytiradi. Shunday qilib, mavjud ilmiy manbalar estetik kosmetologiya terminologiyasining nazariy asoslarini qisman yoritgan bo'lsa-da, o'zbek va ingliz tillaridagi terminlarning qiyosiy tahliliga ehtiyoj yuqori ekanligini ko'rsatadi. Ushbu maqola aynan shu bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan bo'lib, ilgari olib borilgan tadqiqotlarni tizimli tahlil qilish va ularni yangi ilmiy yondashuv asosida umumlashtirishni maqsad qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot estetik kosmetologiya terminologiyasining o'zbek va ingliz tillaridagi xususiyatlarini aniqlashga qaratilgan bo'lib, unda zamonaviy tilshunoslikning nazariy va amaliy metodlari uyg'un holda qo'llanildi. Tadqiqot metodologiyasi ko'p bosqichli va kompleks yondashuv asosida tashkil etildi.

Birinchi bosqichda terminologiya nazariyasiga oid ilmiy manbalar, tibbiy va estetik kosmetologiya yo'nalishidagi lug'atlar, o'quv qo'llanmalar, ilmiy maqolalar hamda amaliy kosmetologiya materiallari tahlil qilindi. Ushbu jarayonda terminlarning kelib chiqishi, soha doirasida qo'llanishi va ilmiy muomaladagi o'rni aniqlashga e'tibor qaratildi.

Ikkinchi bosqichda qiyosiy-lingvistik metod asosida o'zbek va ingliz tillaridagi estetik kosmetologiya terminlari solishtirildi. Terminlarning semantik hajmi, strukturaviy tuzilishi (oddiy, murakkab, qo'shma terminlar), so'z yasaliş usullari hamda tarjima jarayonidagi muvofiqligi tahlil qilindi. Bu bosqichda terminlarning to'g'ridan-to'g'ri o'zlashuvi, kalkalash va muqobil termin yaratish holatlari aniqlab olindi.

Shuningdek, leksik-semantik tahlil metodi yordamida terminlarning ma'no aniqligi, tor va keng ma'noda qo'llanish holatlari o'rganildi. Strukturaviy-tahliliy yondashuv orqali ingliz tilidagi prefiks va suffiksalar asosida hosil bo'lgan terminlarning o'zbek tilidagi ifodalanish usullari aniqlandi. Tadqiqotda tavsifiy metoddan ham foydalanilib, terminlarning nutqdagi funksional xususiyatlari va amaliy qo'llanish doirasi izohlandi.

TADQIQOT NATIJALARI

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, estetik kosmetologiya terminologiyasi ingliz tilida yuqori darajada tizimlashgan va xalqaro ilmiy standartlarga mos holda shakllangan. Ingliz tilidagi terminlarning aksariyati yunon va lotin tiliga mansub morfemalar asosida yaratilgan bo'lib, ularning semantik aniqligi va strukturaviy barqarorligi ta'minlangan. O'zbek tilidagi estetik kosmetologiya terminologiyasi esa asosan ingliz tilidan kirib kelgan o'zlashma terminlar hisobiga boyib bormoqda. Tadqiqot davomida bir qator terminlarning o'zbek tilida bir nechta variantda qo'llanayotgani, bu esa terminologik noaniqlik va me'yoriy muammolarni yuzaga keltirayotgani aniqlandi. Ayrim hollarda ingliz tilidagi terminlar fonetik va morfologik moslashuvsiz qo'llanib, o'zbek tilining ichki qonuniyatlariga to'liq mos kelmaydi. Qiyosiy tahlil natijasida ingliz va o'zbek tillaridagi terminlarning semantik mosligi har doim ham bir xil emasligi kuzatildi. Ba'zi terminlar ingliz tilida aniq bir protsedura yoki texnologiyani bildirsa, o'zbek tilida ular umumiy tushuncha sifatida ishlatilmoqda. Bu holat ilmiy matnlar va tarjima jarayonida mazmunning qisman yo'qolishiga olib kelishi mumkin. Tadqiqot natijalari shuni ham ko'rsatdiki, o'zbek tilida estetik kosmetologiya terminlarini milliy til imkoniyatlari asosida yaratish imkoniyati mavjud bo'lsa-da, amaliyotda bu jarayon yetarli darajada faollashtirilmagan. Shu bois terminlarni tizimlashtirish, ularning me'yoriy shakllarini belgilash va yagona terminologik yondashuvni ishlab chiqish zarurati dolzarb bo'lib qolmoqda. Umuman

olganda, mazkur tadqiqot natijalari o'zbek va ingliz tillaridagi estetik kosmetologiya terminologiyasining o'ziga xos jihatlarini aniqlashga, mavjud terminologik muammolarni ilmiy asosda yoritishga hamda kelgusida ushbu sohada terminologik izchillikni ta'minlashga xizmat qilishi bilan ahamiyatlidir.

XULOSA

Mazkur maqolada o'zbek va ingliz tillaridagi estetik kosmetologiya terminologiyasining shakllanishi, rivojlanishi hamda qo'llanishiga oid asosiy lingvistik xususiyatlar qiyosiy tahlil asosida o'rganildi. Tadqiqot jarayonida estetik kosmetologiya terminlarining mazkur ikki tildagi semantik, strukturaviy va funksional jihatlarini aniqlanib, ularning o'ziga xos tomonlari ilmiy asosda yoritildi. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, ingliz tilidagi estetik kosmetologiya terminologiyasi yuqori darajada tizimlashgan bo'lib, asosan yunon va lotin tillariga mansub morfemalar asosida shakllangan. Bu holat terminlarning ilmiy aniqligi, barqarorligi va xalqaro miqyosda bir xil tushunilishiga xizmat qilmoqda. Ingliz tili mazkur sohada yetakchi ilmiy til sifatida terminlar standartlashuvini ta'minlayotganini ko'rish mumkin. O'zbek tilidagi estetik kosmetologiya terminologiyasi esa, asosan, ingliz tilidan kirib kelayotgan o'zlashma birliklar hisobiga rivojlanmoqda. Tadqiqot natijalari ayrim terminlarning o'zbek tilida bir nechta variantda qo'llanilishi, fonetik va morfologik moslashuv masalalarida izchillik yetishmasligi mavjudligini ko'rsatdi. Bu holat terminologik me'yorlarni belgilash va ularni tizimlashtirish zaruratini yanada kuchaytiradi. Shuningdek, ingliz va o'zbek tillaridagi ayrim terminlarning semantik hajmi bir-biriga to'liq mos kelmasligi aniqlanib, bu tarjima jarayonida mazmuniy noaniqliklar yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkinligi asoslandi. Shu bois estetik kosmetologiya terminlarini tarjima qilishda faqatgina shakliy o'xshashlikka emas, balki ularning funksional va semantik xususiyatlariga ham alohida e'tibor qaratish lozimligi ta'kidlandi.

Xulosa qilib aytganda, estetik kosmetologiya terminologiyasini o'zbek va ingliz tillari misolida qiyosiy-lingvistik jihatdan o'rganish nafaqat terminologiya nazariyasini boyitadi, balki amaliy tarjimashunoslik, soha mutaxassislari faoliyati hamda o'zbek tilining ilmiy-uslubiy imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Mazkur tadqiqot natijalari kelgusida estetik kosmetologiya terminlarini me'yorshtirish, yagona terminologik bazani yaratish va milliy terminlar ishlab chiqishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ахманова О. С. Терминология и язык науки. – М.: Наука, 1977. – 192 с.
2. Виноградов В. В. Основные типы лексических значений слова // Избранные труды. – М.: Наука, 1986. – С. 162–189.
3. Гринев-Гриневиц С. В. Терминоведение: учебное пособие. – М.: Академия, 2008. – 304 с.
4. Даниленко В. П. Русская терминология: опыт лингвистического описания. – М.: Наука, 1977. – 246 с.
5. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура. – М.: ЛКИ, 2009. – 256 с.
6. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. Общая терминология: вопросы теории. – М.: Наука, 1989. – 246 с.
7. Newmark P. A Textbook of Translation. – London: Prentice Hall, 1988. – 292 p.
8. Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation. – Oxford: Oxford University Press, 1965. – 103 p.
9. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. – London: Routledge, 1995. – 353 p.